

Luoteis-Venäjän metsät ja sääntely

MINNA PAPPILA

Oikeustieteellinen tiedekunta, Turun yliopisto & Oikeustieteet, Joensuun yliopisto¹

Tämä katsaus koskee luonnon roolia Venäjän metsäsertifiointijärjestelmissä. Kirjoituksen lähtökohdat ovat sekä ympäristöoikeudessa että oikeusmaantieteessä. Oikeusmaantiede on Suomessa vielä melko tuntematon tutkimussuuntaus, joka yhdistää oikeudellisia ja spatiaalisia vuorovaikutuksia koskevia eri alojen tutkimuksia. Tavoitteena on muun muassa osoittaa, millaisia alueellisia eroja lainsäädännön soveltamisesta seuraa (Holder & Harrison 2002: 5).

Oikeusmaantieteellisessä tutkimuksessa on viime vuosina vahvistunut niin sanottu kriittinen oikeusmaantiede (*critical legal geography*). Sille on leimallista oikeuden, yhteiskunnan ja eri yhteiskuntaryhmien monisyisten keskinäissuhteiden analyysi yhteiskuntakriittisestä näkökulmasta. Tutkimuksissa korostuu usein näkemys siitä, että monet oikeudelliset ja alueiden käyttöä koskevat järjestelmät tukevat vallitsevia valtarakenteita ja heikoimpien sortoa (Blomley 2001). Oikeusmaantieteellinen tutkimus on sivunnut myös luonnonvarojen käyttöä (esim. Antinori 2002), mutta sivuttanut luonnonvarojen käytön luonnonsuojelun näkökulmasta.

Oikeustieteellisen ja oikeusmaantieteellisen näkökulman yhdistäminen on sinänsä ristiriidaton. David Delaney kuitenkin väittää, ettei hallitsevalla *ympäristöoikeudellisella paradigmalla* ja oikeusmaantieteellisellä tutkimuksella juuri ole yhtymäkohtia. Hän näkee ympäristöoikeudellisen tutkimuksen ennen muuta normatiivisena – ei niinkään epistemologisesti kriittisenä. Hänen mukaansa oikeustieteellinen ympäristötutkimus sitoutuu luonnontieteelliseen käsitykseen luonnosta, eikä juuri sovellu yhteiskuntatieteilijöiden suosimaa diskursiivista ja konstruktionistista lähestymistapaa (Delaney 2001: 218–219). Ympäristöoikeudessa luontosuhdetta onkin tarkasteltu konstruktionistisesta näkökulmasta vain teoreettisissa kirjoituksissa (esim. Kumpula 2004: 387–389). Suomessa oikeusekologia (Kumpula & Määttä 2002: 229) voisikin olla lähempänä nykyistä ympäristö-

oikeustieteellistä tutkimusta kuin oikeusmaantiede. Oikeusmaantieteen lähtökohta on, että lait tuottavat erilaisia ja erityisesti sosiaalisesti eriarvoisia paikkoja ja vaikuttaa tietyissä paikoissa eri tavoin eri ihmisryhmiin (Cooper 2007). Ympäristöoikeudellinen tutkimus puolestaan keskittyy paljolti siihen, miten sääntely vaikuttaa ihmisen toimintaan ja sitä kautta ympäristöön. Ympäristöllistä oikeudenmukaisuutta koskeva oikeustieteellinen tutkimus on edelleen harvinaista.

Erään kytkennän ympäristöoikeuden ja kriittisen oikeusmaantieteen välille tuo Delaney väite, että oikeus osaltaan ylläpitää käsitystä luonnosta omaisuutena (Delaney 2001: 219). Toisaalta myös oikeusmaantieteen konstruktionististen sitoumusten on katsottu uusintavan ihminen–luonto-dualismia ja pitävän luontoa ensisijaisesti ihmisen toiminnan kohteena (Kortelainen 2003: 6). Luonto aktiivisena toimijana on ollut näkymättömissä myös maantieteessä (Kortelainen 2003: 2). Vaikkei luonto itsessään olekaan erottunut oikeusmaantieteellisessä tutkimuksessa, on luonnon alisteinen suhde talouteen helppo rinnastaa oikeusmaantieteelliseen näkemykseen oikeudesta valtarakenteiden ylläpitäjänä.

Pyrin tässä katsauksessa yhdistämään sekä ympäristöoikeudellista että oikeusmaantieteellistä lähestymistapaa, kun arvioin luonnon roolia venäläisissä metsäsertifiointijärjestelmissä. Luonnon rooli tarkoittaa tässä katsauksessa biologisen monimuotoisuuden huomioon ottamista esimerkiksi uhanalaisten lajien tai niiden elinympäristön suojeluna. Tarkastelen lähinnä sitä, miten tietyn lajin tai jonkin arvokkaan luontokohteen esiintyminen vaikuttaa ihmisten taloudelliseen toimintaan esimerkiksi hakkuiden estymisen kautta (Hiedanpää & Jokinen 2007).

Sääntelyllä kohti ekologista kestävyyttä

Metsälainsäädäntö on kaikkialla tyypillisesti sekä oikeuttanut tietyt tahot hyödyntämään metsiä taloudellisesti että rajoittanut näitä oikeuksia kulloinkin tärkeinä pidettyjen – tyypillisesti taloudellisten –

¹ E-mail: <minna.pappila@utu.fi>

etujen turvaamiseksi. Venäjällä on aikanaan rajoitettu metsien käyttöä esimerkiksi laivanrakennuksen ja kaivostoiminnan turvaamiseksi, kun taas viimeisen vuosisadan ajan sääntely on ensisijaisesti vaalinut metsäteollisuuden toimintaedellytyksiä (Malmlöf 1998: 12). Sääntely on Suomessa kehittyntynyt samansuuntaisesti. Monissa maissa biodiversiteetin turvaamisen tavoite on noussut taloudellisten etujen rinnalle kestävän metsätalouden korostaman ekologisen kestävyuden kautta (Adamowicz & Burton 2003: 44). Suomessa metsänhoito alkoi keskustelun ja kritiikin pohjalta edetä luontoa huomioon ottavaan suuntaan 1990-luvun alussa. Venäjällä ei vastaavaa käännettä tapahtunut 1990-luvulla, joskin maan metsälainsäädäntö sisälsi luonnon- ja ympäristönsuojelullisia elementtejä jo ennen kansainvälistä keskustelua ekologisesti kestävästä metsätaloudesta (Pappila 2005). Nyt venäläinen metsänhoitoparadigma on kokemassa samanlaisia ekologiseen kestävyteen liittyviä muutoksia kuin suomalainen metsänhoito vähän aiemmin. Muutosten väylä on kuitenkin erilainen. Suomessa muutosta johti valtio, kun taas Venäjällä sitä ovat alkaneet toteuttaa metsää vuokraavat yhtiöt yhdessä ympäristöjärjestöjen kanssa.

Globaalin ja hybridin hallinnan on todettu tuottavan kehityskulultaan eriytyneitä tiloja Venäjälle (Kotilainen 2004; Kortelainen 2008). Tässä katsauksessa tarkastelen asiaa suppeammin metsäsertifioinnin standardien ja luonnonsuojelun kannalta ja arvioin erottuuko sama kehityskulku myös tästä näkökulmasta. Sertifiointijärjestelmiä on syytetty viherpesusta, joten ei ole itsestään selvää, että sertifiointi luo merkittävää alueellista vaihtelua Venäjällä. Esimerkiksi Suomessa metsäsertifiointi ei ole lisännyt ihmisten vaikutusmahdollisuuksia eikä sertifiointi ainakaan nyky muodossaan ole juuri vihertänyt suomalaista metsätaloutta (Pappila 2008).

Tarkastelun taustalla on perinteisiä oikeustieteellisiä lähteitä eli lainsäädäntö, oikeus- ja muuta tutkimuskirjallisuutta, lainvalmisteluaineistoa sekä muuta kirjallisuutta, ja metsälalla toimivien henkilöiden haastatteluja. Suomessa haastattelin toisen tutkijan kanssa viittä metsäteollisuuden edustajaa ja Tihvinän ja Podporozhen alueella niin ikään yhteistyössä kuutta venäläistä metsäteollisuuden edustajaa, neljää metsähallinnon edustajaa ja kahta muuta hallinnon edustajaa, jotka on eritelty nimettöminä lähdeluettelossa. Haastattelujen edustamilla yrityksillä on kaikilla yhteydet sekä Suomeen että Venäjälle ja eriaikaisesti myös kokemusta joko FSC- tai PEFC-sertifioinnista Venäjällä. Haastattelut tehtiin puolistrukturoituna teemahaastatteluina metsäsertifiointiin ja suomalais-venäläiseen yhteistyöhön liittyen. Tälle kat-

sausselle haastattelut tarjoavat tietoa siitä, miten lainsäädäntöä ja metsäsertifioinnin standardeja on sovellettu ja millaisena niiden suhde toisiinsa on nähty paikallistasolla.

Metsien hajautettu sääntely

Tieteenalasta riippuen puhutaan *hajautetusta sääntelystä* tai *hybridistä hallinnasta*. Käsitteitä yhdistää ajatus siitä, että valtiot eivät kansallisesti tai kansainvälisesti ole ainoita tai edes ensisijaisia sääntelijöitä (Black 2002). Oikeustieteessä sääntelynä on perinteisesti pidetty vain lainsäädäntöä, mutta hajautetun sääntelyn näkökulmasta sitä ovat myös valtiollisten ja muiden toimijoiden muodostamat normit. Venäjällä metsäsääntelyä ovat esimerkiksi lait ja asetukset, alueidenkäytön suunnitelmat, kansainväliset sopimukset, ei-valtiolliset metsäsertifiointijärjestelmät sekä yritysten ja ympäristöjärjestöjen väliset suojelusopimukset.

Muiden markkinaperusteisten sääntelykeinojen tapaan metsäsertifiointi on tullut 1990-luvulta lähtien valtiollisten sääntelykeinojen rinnalle. Sertifiointijärjestelmien tavoitteena on kestävän metsätalouden edistäminen sekä sen todentaminen hakkuu-, kuljetus-, jalostus- ja myyntiketjun eri vaiheissa. Sertifiointijärjestelmät sisältävät eri painotuksin ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä kuvaavia standardeja ja kriteereitä, joiden perusteella järjestelmään liittyneiden tahojen metsänhoitoa ja muuta toimintaa arvioidaan. Ensimmäinen varsinainen metsäsertifiointijärjestelmä FSC (Forest Stewardship Council) perustettiin vuonna 1993 ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöjen petyttyä siihen, ettei Rion ympäristö- ja kehityskokouksessa vuonna 1992 saatu sovittua tehokkaita keinoja erityisesti sademetsien suojeluun. Tämän jälkeen on kasvanut erityisesti vuonna 1999 perustettu PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification). Se on metsänomistajien ja teollisuuden perustama nykyisin maailmanlaajuinen sertifiointijärjestelmien sateenvarjo-organisaatio (Meidinger 2006: 51–55). FSC ja PEFC sisältävät ne yleiset periaatteet, joita noudattelevat kansalliset standardit voidaan hyväksyä osaksi kansainvälistä järjestelmää (Stringer 2006: 8–10).

Metsäsertifioinnin luonto

Valtio omistaa edelleen lähes kaikki metsät Venäjällä ja hakkuut perustuvat pääosin metsäyhtiöiden ja viranomaisten välisiin metsänvuokrasopimuksiin. Metsänvuokraajan, joka on sertifioinut vuokraamansa metsät, on pitänyt noudattaa sekä venäläistä lainsäädäntöä että sertifiointikriteerejä.

Metsäsertifioinnin ja metsälainsäädännön säännökset olivat vielä 2000-luvun alussa osin ristiriidassa keskenään, mutta tilanne on helpottunut lainsäädännön muutosten ja metsäyhtiöiden, ympäristöjärjestöjen ja viranomaisten käymien neuvottelujen seurauksena (Karjalan... 2008). Haastatellut kertoivat myös, että aiemmin yhtiöt joutuivat esimerkiksi maksamaan sakkoja tai tekemään erityisiä sopimuksia FSC-sertifiointikriteerien noudattamisesta, mutta nyt tilanteet hoituvat pääosin neuvottelemalla viranomaisten kanssa ennen hakkuusuunnitelmien tekemistä.

Venäjän ensimmäiset FSC-sertifioinnit tehtiin siellä toimivien metsäyhtiöiden länsimaisten osastajien ja yhteistyökumppaneiden vaatimuksesta (Tysiachniouk 2006: 274). FSC-metsäsertifiointia alkoivat 1990-luvun lopulla edistää aktiivisesti myös ympäristöjärjestöt, kuten Maailman luonnonsäätiö WWF ja Greenpeace. Vuoden 2008 loppuun mennessä Venäjällä oli FSC-sertifioitua metsää 20 miljoonaa hehtaaria (Global... 2008). Venäjän kansallinen FSC-standardi (Standart... 2004; jatkossa FSC-Rus) hyväksyttiin virallisesti vasta syksyllä 2008. Haastateltujen mukaan metsiä oli siihen asti sertifioitu auditointiyriyten käyttämien väliaikaisten standardien nojalla. Myös PEFC-sertifioitua metsää on tulossa Venäjälle, sillä ensimmäinen venäläinen sertifiointijärjestelmä (Russian National Voluntary Forest Certification System, PEFC-Rus) hyväksyttiin osaksi PEFC-järjestelmää maaliskuussa 2009 (Russia poised... 2009). Toinen venäläinen metsäsertifiointijärjestelmä RSFC (Russian System for Voluntary Forest Certification) pyrkii sekkin osaksi PEFC-kattojärjestöä, mutta sitä ei ole vielä hyväksytty.

Venäläiset sertifiointijärjestelmät FSC-Rus, PEFC-Rus ja PEFC:iin pyrkivä RSFC ovat varsin erilaisia sisällöltään. Koska RSFC:n järjestelmäluonnosta (Regulation... 2009) ei ole vielä hyväksytty osaksi kansainvälistä PEFC:iä ja koska sen sisältö voi muuttua vielä suurestikin, tarkastelen FSC- ja PEFC-standardeja (PEFC-Rus standard 2006) vain tärkeimpien biodiversiteettisäännösten osalta. Taulukossa 1 esitän lyhyen vertailun siitä, millaisia luonnon huomioon ottavia säännöksiä nämä kolme järjestelmää sisältävät. PEFC-Rus ja FSC-Rus sisältävät niin monia erilaisia luonnonsuojelua koskevia määräyksiä, että olen joutunut hieman yksinkertaistamaan ja karsimaan niitä.

Säännösten vertailun perusteella arvioiden Venäjälle on tulossa kolme ekologisilta tavoitteiltaan ja vaikutuksiltaan varsin erilaista metsäsertifiointijärjestelmää, mikäli RSFC hyväksytään suunnitteen ehdotetun kaltaisena osaksi PEFC-järjestelmää. Eroavuudet johtuvat siitä, että RSFC lähinnä toistaa Venäjän metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännön määräyksiä, kun taas PEFC-Rus ja FSC-Rus sisältävät selvästi laajempia vaatimuksia muun muassa elinympäristöjen kartoituksen ja suojelun sekä vanhojen metsien suojelun osalta. Myös lainsäädäntö esimerkiksi edellyttää uhanalaisten lajien elinympäristön suojelua, mutta ei niiden kartoitusta. Se ei myöskään tarjoa minkäänlaista mekanismia suojelun toteuttamiseen. Haastatellun Podporozhen metsäviranomaisen mielestä elinympäristöjen säästäminen on hieman paradoksaalisesti ennemminkin metsänhakkaajan oikeus kuin velvollisuus, sillä se edellyttää ennen hakkuuta sopimista viranomaisten kanssa – käytännössä siis luvan hankkimista.

Taulukko 1. Vertailussa venäläisten metsien sertifiointijärjestelmien biodiversiteettiä turvaavat säännökset. Merkkien selitys: + = sääntö ylittää lainsäädännön velvoitteet, L = sääntö vastaa Venäjän lainsäädännön tasoa, - = sääntöä ei mainita järjestelmän standardissa, E = kielletty toimenpide standardin mukaan.

Biodiversiteettiä suojelevia säännöksiä	PEFC-Rus	FSC- Rus	RSFC
Uhanalaisten ja harvinaisten lajien elinympäristöjen kartoitus maastossa	+	+	-
Uhanalaisten ja harvinaisten lajien elinympäristön suojelu hakkuilta	+	+	L
Suojakaistojen jättäminen vesistöjen rannoille	L	L	L
Säästöpuiden (mm. vanhat tai kuolleet puut, pesä-, siemenpuut) jättäminen hakkuualalle	+	+	E
Vanhojen (ja muiden arvokkaiden) metsien suojelu osin tai kokonaan	+	+	-
Edustavien metsäalueiden valinta ja suojelu	+	+	-
Kaistale- tai poimintahakkuiden suosiminen suurten avohakkuiden sijaan	+	+	+

PEFC-Rus ja FSC-Rus ovat selvästi vahvistaneet luonnon roolia metsän taloudellisen hyödyntämisen ohella. Sen sijaan RSFC:n standardit osittain jopa heikentävät monimuotoisuuden suojelua esimerkiksi kieltämällä säästöpuut eli avohakkuualalle jätettävät yksittäiset puut tai puuryhmät (kriteeri 3.1.), jotka on nyt Venäjällä virallisesti hyväksytty luonnonvaraministeriön vuonna 2007 antamissa hakkuumääräyksissä.

Sytä järjestelmien eroihin voidaan etsiä niiden taustaryhmistä. RSFC:ssä pääroolissa ovat puun vientiyritykset ja metsätaloudelliset tutkimuslaitokset. Niiden lähtökohta on selvästi taloudellinen, ei ekologinen (Tysiachniouk 2006). PEFC-Rusiin on osallistunut arvostettuja tutkijoita sekä metsäyhtiöitä. Tämä ryhmä on tavoitellut ekologisesti ja sosiaalisesti vaativampaa ja kansallista lähtökohdista ponnistavaa, mutta myös FSC:n kanssa yhteen sopivaa järjestelmää. On mahdollista, että lähivuosina alkaa Venäjälläkin sääntelykilpailu eri sertifiointijärjestelmien kesken, mitä voidaan pitää myös ekologispainotteisen ja talouspainotteisen metsänhoitoparadigman välisenä kilpailuna. RSFC:n hyväksyminen toiseksi venäläiseksi PEFC-järjestelmäksi saattaisi luoda paineita heikentää nykyisten tiukempien järjestelmien ekologisia vaatimuksia, mikäli metsäyhtiöt alkaisivat siirtyä käyttämään RSFC:tä sen helppouden vuoksi. RSFC:n alhainen vaatimustaso sekä ympäristöjärjestöjen huomioidut sertifiointien tason laskeamisesta (Karpatsjevski 2007: 40) voivat johtaa siihen, että kriittisen kuluttajan on jatkossa entistä vaikeampi arvioida sertifiointien kykyä luoda ”vihreitä vyöhykkeitä” venäläisiin talousmetsiin.

Lopuksi

Luonto on vuosikymmeniä näkynyt Venäjän metsälainsäädännössä muun muassa vesistöjen suoja-kaistoina, mutta esimerkiksi lajinsuojelua koskevat säännökset ovat olleet hyvin väljiä (Pappila 2005, 2009). Metsäsertifiointijärjestelmistä FSC-Rus ja PEFC-Rus vahvistavat luonnon asemaa metsäsääntelyssä ennen kaikkea velvoittamalla metsänvuokraajat tekemään luontokartoituksia ja suojelemaan arvokkaat metsäkohteet ja uhanalaisten lajien elinympäristöt hakkuilta. Tietyn harvinaisen lajin esiintyminen tai biologisesti arvokkaan ekosysteemin tunnistaminen riittää sertifiointin mukaisen suojeluvaihtoehdon käynnistämiseksi ja kallistamaan talouden ja luonnon valtasuhteita luonnon hyväksi.

Edelleen luonnon rooli näyttää erilaiselta kansalliselta ja paikalliselta tasolta katsoen. Alun perin FSC-sertifiointin luonnonsuojelumääräykset olivat osin ristiriidassa lainsäädännön kanssa ja vuokrametsänsä sertifiointeet yhtiöt joutuivat mää-

räyksiä noudattaessaan toisinaan maksamaan sakkoja. Vähitellen metsäsertifiointin luonnonsuojelumääräykset ovat kuitenkin saavuttaneet virallistakin hyväksyntää. Uusi metsälaki ei juuri parantanut luonnon asemaa, mutta luonnonvaraministeriön hakkuita koskevat määräykset helpottivat tilannetta vuonna 2007 poistamalla lainsäädännön ja sertifiointin välisiä ristiriitaisuuksia. Tästä huolimatta yhtiöt joutuvat edelleen neuvottelemaan paikallisten metsäviranomaisten kanssa luonnonsuojelusta ja tavallaan hankkimaan luvan muun muassa elinympäristöjen suojelulle ja puiden jättämiselle metsään. Muutos näyttää kuitenkin vähitellen suodattuvan ministeriötasolta myös paikallisviranomaisten käytäntöihin.

Myönteisistä muutoksista huolimatta sertifioidun metsäpinta-alan nopea kasvu on jo nyt johtanut ympäristöjärjestöjen kritiikkiin siitä, että sertifiointin aiheuttamat todelliset muutokset metsien käytössä ovat harvoin merkittäviä seurannan vähäisyydestä johtuen (Karpatsjevski 2007: 40). Lisäksi on muistettava, että osa sertifiointin tuomasta suojelusta on sellaista pieniipirteistä elinympäristöjen suojelua, jota on arvosteltu ekologisiin tutkimuksiin nojautuen (esim. Hanski 2006: 23). Haastatteluissa kävi ilmi, ettei venäläisissä sertifiointikriteereissä ole määritelty suojeltavien alueiden kokoa, joten ne saattavat olla toisinaan yhtä pieniä kuin Suomessa säästettävät avainbiotoopit. Arvio metsäsertifiointien todellisista ekologisista vaikutuksista on mahdoton ilman kattavia maastotutkimuksia.

Näkemyksistä, että oikeus ensisijaisesti kunnioittaa vahvimpien eli taloudellisten toimijoiden etuja ja jättää muut – kuten luonnon – intressit vähäiselle huomiolle, yhdistää sekä oikeusmaantieteen ajatuksen laista epätasa-arvoisuuksien ylläpitäjänä että ympäristöoikeudellisessa tutkimuksessa vahvan biodiversiteetin suojelun näkökulman. Metsäsertifiointijärjestelmät voidaankin helposti valjastaa pelkäksi taloudelliseksi markkinointivälineeksi, joilla ei ole todellisia luonnonsuojelullisia vaikutuksia. RSFC:stä saattaa olla syntymässä tällainen järjestelmä. Ainakin toistaiseksi kahta muuta käsittelemääni venäläistä metsäsertifiointijärjestelmää voidaan pitää todellisina pyrkimyksinä tasapainottaa talouden ja luonnon suhteita metsätaloudessa. Sertifiointijärjestelmien tuoma suoja luonnolle kestää tietysti vain sen ajan kuin sertifiointi kestää, esimerkiksi viisi vuotta kerrallaan. Toisaalta monissa maissa, Venäjälläkin, on esimerkkejä siitä, miten ei-valtiollinen sääntely on vähitellen institutionalisoitunut ja muuttunut osaksi virallista sääntelyä. Väliaikainenkin suojeleminen voi toimia väylänä kohti paremmin luonnon huomioon ottavaa sääntelyä ja metsänhoitoa.

Kiitokset

Katsaus ja sitä tukevat haastattelut ovat osa Suomen Akatemian rahoittamaa projektia ”Luottamus suomalais-venäläisissä metsäteollisuuden liikesuhteissa” (projekti numero 123301, 1.1.2008–31.12.2010). Suomessa tein haastattelut yhdessä Joensuun yliopiston tutkijakoulutettavan, oikeustieteen maisteri Anna-Maija Matilaisen kanssa ja Venäjällä Centre for Independent Social Research -tutkimuskeskuksen tutkijoiden Antonina Kuliasovan ja Ivan Kuliasovin kanssa.

KIRJALLISUUS

- Adamowicz, W. L. & P. J. Burton (2003). Sustainability and sustainable forest management. *Teoksessa* Burton, P. J., C. Messier, D. W. Smith & W. L. Adamowicz (toim.): *Towards sustainable forest management of boreal forests*, 41–64. NRC University Press, Ottawa.
- Antinori, C. (2002). Governance and resource management in Mexico's community forestry sector. *Teoksessa* Holder, J. & C. Harrison (toim.): *Law and geography volume 5*, 307–322. Oxford University Press, Oxford.
- Black, J. (2002). Critical reflections on regulation. *London School of Economics and Political Science Discussion Paper* 4. 14.9.2007. <www.lse.ac.uk/collections>
- Blomley, N. (2001). Law and geography. *Teoksessa* Smelser, N. J. & P. B. Bates (toim.): *International encyclopedia of the social and behavioral sciences*, 8461–8465. Pergamon, Oxford.
- Cooper, D. (2007). Being in public: the threat and the promise of stranger contact. *Law and Social Inquiry* 32: 1, 203–232.
- Delaney, D. (2001). Introduction. (Section 2: Environmental Regulation). *Teoksessa* Blomley, N., D. Delaney & R. T. Ford (toim.): *The legal geographies reader*, 218–220. Blackwell, Oxford.
- Global FSC certification: type and distribution (2008). FSC, December 2008. 15.3.2009. <www.fsc.org>
- Hanski, I. (2006). Miksi metsien monimuotoisuuden säilyttäminen edellyttää nykyistä paljon suurempaa suojeltujen metsien pinta-alaa? *Teoksessa* Horne, P., T. Koskela, M. Kuusinen, A. Otsamo & K. Syrjänen (toim.): *Metson jäljillä*, 22–23. MMM, YM, Metla & SYKE, Helsinki.
- Hiedanpää, J. & A. Jokinen (2007). Näyttätymistila luonnonsuojelun toimeenpanon perustana. *Alue ja Ympäristö* 36: 1, 14–26.
- Holder, J. & C. Harrison (2002). Connecting law and geography. *Teoksessa* Holder, J. & C. Harrison (toim.): *Law and geography, volume 5*, 1–16. Oxford University Press, Oxford.
- Karjalan metsäteollisuusministeriöltä hyväksyntä avainbiotooppien säilyttämiselle (2008). Idän metsätieto, tiedote 5.12.2008. <www.idanmetsatieto.info/fi>
- Karpatshevski, M. (2007). Kak s minimalnimi poterjami preodolet krizis rosta? *Ustoitshivoje lesopol'zovanie* 14: 2, 40–42.
- Kortelainen, J. (2003). Hybridinen maailma topologisissa tiloissa: toimijaverkkoajattelun maantiedettä. *Alue ja Ympäristö* 32: 2, 2–11.
- Kortelainen, J. (2008). Performing the green market – creating space: emergence of the green consumer in the Russian woodlands. *Environment and Planning A* 40: 6, 1294–1311.
- Kotilainen, J. (2004). Boundaries for ecological modernization. Scale, place, environment and the forest industry in the Russian-Finnish borderlands. *Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja* 71. 188 s.
- Kumpula, A. & T. Määttä (2002). Ekologia, yhteiskunta ja oikeus: konstruktionistinen tulkinta luonnontieteellisen tiedon ja oikeuden suhteesta. *Teoksessa* Ervasti K. & N. Meincke (toim.): *Oikeuden tuolla puolen*, 207–233. Lakimiesliiton kustannus, Helsinki.
- Kumpula, A. (2004). Ympäristö oikeutena. *Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisu* A 252. 397 s.
- Malmö, T. (1998). The institutional framework of the Russian forest sector: a historical background. *Teoksessa* Carlsson, L. & M.-O. Olsson (toim.): *Initial analysis of the institutional framework of the Russian forest sector*, 7–29. IIASA. <www.iiasa.ac.at/Publications>
- Meidinger, E. (2006). The administrative law of global private-public regulation: the case of forestry. *The European Journal of International Law* 17: 1, 47–87.
- Pappila, M. (2005). Venäjän metsälainsäädäntö ja kansainväliset sitoumukset biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi. 57 s. Edilex asiantuntijakirjoitukset. <www.edilex.fi>
- Pappila, M. (2008). Metsäsertifiointi – itsesääntelyä vai markkinointia? *Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja II*, 205–261. Joensuun yliopisto.
- Pappila, M. (2009). Russian forest regulation and the integration of sustainable forest management. *Teoksessa* Nystén-Haarala, S. (toim.): *The changing governance of renewable natural resources in North-West Russia*, 55–76. Ashgate, Aldershot.
- PEFC-Rus standard = FCR-ST-01-2006 Russian National Council for Forest Certification (RNCFC) Forest management standard (2006). 15.3.2009. <www.pefc.org>
- Regulation of National System of voluntary forest certification in Russia (RSFC) (2009). Moscow. 10.4.2009. <www.pefc.org>
- Russia poised to contribute to global certified wood basket (2009). PEFC, tiedote 5.3.2009. 15.3.2009. <www.pefc.org>
- Standart sertifikatsii FSC-STD-40-004 (Версия 2-0) Rus (2004). 15.3.2009. <www.fsc.ru>
- Stringer, C. (2006). Forest certification and changing global commodity chains. *Journal of Economic Geography* 6: 5, 701–722.
- Tysiachniouk, M. (2006). Forest certification in Russia. *Teoksessa* Cashore B., F. Gale, E. Meidinger & D. Newsom (toim.): *Confronting sustainability*, 261–295. *Yale School of Forestry and Environmental Studies Publication Series*. <www.yale.edu>

HAASTATTELUT

Metsäliitto, Espoo, kehitysjohtaja (ympäristöasiat ja puunhankinta). 15.5.2008.
 Metsäliitto, Espoo, ympäristö- ja yritysvastuujohtaja. 15.5.2008.
 Metsäliitto, Espoo, yritysvastuupäällikkö. 15.5.2008.
 Metsäliitto Podporozhe, tuotantojohtaja. 20.7.2008.
 Metsäliitto Podporozhe, työntekijä. 20.7.2008.
 Podporozhen lesnitshestvo (ent. leshoz), johtaja. 21.7.2008.
 Podporozhen lesnitshestvo (ent. leshoz), työntekijä. 21.7.2008.
 Podporozhen yritysten toimintaa tukeva valtiollinen keskus, työntekijä. 20.7.2008.
 Swedwood Tihvin, tuotantojohtaja. 21.2.2008.

Tihvinskij kompleksnij lespromhoz/UPM, ammattiliiton edustaja. 20.2.2008.
 Tihvinskij kompleksnij lespromhoz/UPM, tuotanto-osaston johtaja. 20.2.2008.
 Tihvinskij kompleksnij lespromhoz/UPM, ympäristöpäällikkö (toimipiste Pietarissa). 19.2.2008.
 Tihvinän alueellinen ympäristöhallinto, työntekijä. 18.2.2008.
 Tihvinän lesnitsestvo (ent. leshoz), työntekijä. 19.2.2008.
 Tihvinän lesnitsestvo (ent. leshoz), työntekijä (metsien suojele). 22.2.2008.
 UPM-Kymmene, Valkeakoski, johtaja (metsäympäristöasiat). 10.10.2008.
 UPM-Kymmene, Valkeakoski, projektipäällikkö (metsäympäristöasiat). 10.10.2008.